

Stanje bankovnog sustava u Republici Hrvatskoj

Duvnjak, Matej

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:354258>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-25**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

**Ekonomski fakultet
Stručni studij Računovodstva i financija**

**STANJE BANKOVNOG SUSTAVA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Završni rad

Matej Duvnjak

Zagreb, rujan, 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Stručni studij Računovodstva i financija

STANJE BANKOVNOG SUSTAVA U REPUBLICI
HRVATSKOJ
THE STATE OF THE BANKING SYSTEM IN THE REPUBLIC
OF CROATIA

Završni rad

Matej Duvnjak,0067532246

Mentor: Prof. dr. sc. Ana Ivanišević Hernaus

Zagreb, rujan, 2020.

Sažetak

Banke su institucije čiji je cilj prikupljati sredstva, plasirati sredstva te pružati financijske usluge. One posreduju u novčanom prometu i poslovima, a najčešće pružaju i uzimaju kredite. Banke osiguravaju platni promet koji je vrlo važan za gospodarski sustav, a svojim kreditnim i investicijskim aktivnostima pospješuju rast i razvoj. U razdoblju od 2000. – 2008. godine, globalna kriza ozbiljno je narušila stabilnost bankarstva. Nestabilnost bankarstva bila je prisutna do 2015. godine, nakon čega se gospodarstvo oporavilo, a banke su počele sudjelovati u nizu kreditnih i poslovnih podrška usmjerenih prema rastu gospodarstva, ali i pružanja financijskih usluga kućanstvima. Stanje bankarskog sektora poboljšalo se, a tome svjedoče i podaci koji su navedeni u ovom radu. Također, prilika za napredovanje bankarstva oslanja se na digitalizaciju, a trenutno stanje tog trenda detaljnije je opisano u radu.

Ključne riječi

bankarski sustav; Bankarski sektor; bankarstvo: poslovne banke; financijski sustav; Hrvatska

Summary

Banks are institutions whose goal is to raise funds, place funds and provide financial services. They mediate in money transactions and businesses, and most often provide and take loans. Banks provide payment operations that are very important for the economic system, and their lending and investment activities promote growth and development. Between 2000 and 2008, the global crisis severely disrupted banking stability. Banking instability was present until 2015, after which the economy recovered, and banks began to participate in a number of credit and business support aimed at economic growth, but also the provision of financial services to households. The condition of the banking sector has improved, as evidenced by the data presented in this paper. Also, the opportunity for banking advancement relies on digitalization, and the current state of this trend is described in more detail in the paper.

Key words

Banking sector; banking system; banking RH; financial system; business banks

SADRŽAJ

1. UVOD	6
1.1. Predmet i cilj rada	6
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	6
1.3. Sadržaj i struktura rada	6
2. POJAM BANKE I POSLOVNOG BANKARSTVA	8
2.1. Pojam i uloga banaka.....	8
2.2. Struktura bankovnog sustava	9
2.2. Bankovni poslovi i rizici bankarstva	11
2.3. Sustavi poslovnog bankarstva	16
3. TEMELJNE ZNAČAJKE BANKARSTVA	19
3.1. Razvoj poslovnog bankarstva	19
3.2. Analiza vlasničke strukture banaka	21
4. STANJE BANKARSKOG SEKTORAREPUBLIKE HRVATSKE OD 2000.-2020. GODINE.....	25
4.1. Značaj banaka za financijski sektor	25
4.2. Utjecaj ekonomskih kriza na bankarstvo	27
4.3. Trenutno stanje bankarskog sustava i procjena trendova u budućnosti.....	29
5. ZAKLJUČAK.....	37
LITERATURA	38
POPIS SLIKA.....	40
POPIS TABLICA	41
POPIS GRAFIKONA	42

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je projektni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student:

U Zagrebu, 30. Rujan 2020.

(potpis)

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

U ovom radu bavit ću se analizom bankarskog sustava u Republici Hrvatskoj. Svaka zemlja ima financijski sustav kojeg čine platni sustav, njezina valuta, financijska tržišta i institucije, kao i institucije koje reguliraju i kontroliraju njihov rad. Banke su u središtu financijskog sustava te predstavljaju neizostavne financijske institucije čiji je cilj osiguravati sredstva za potrebe realne ekonomije. Kada se u obzir uzmu svi uvjeti globalizacije te ovisnost između zemalja, bankarski sektor i banke dobivaju značajnu važnost u funkcioniranju ekonomije.

Čitatelju se prikazuje kako se bankarski sektor u Republici Hrvatskoj mijenjao u proteklih dvadeset godina. Na koji način su ekonomske krize utjecale na njega, je li došlo do promjena u karakteristikama sustava i u kojem se smjeru bankarski sektor Republike Hrvatske danas kreće.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Za potrebe rada korišteni su sekundarni izvori podataka, prikupljeni iz znanstvene i stručne literature poput knjiga, stručnih i znanstvenih članaka te internetskih sadržaja koji su usko povezani s temom rada. Također, sustavno je analizirana literatura iz područja bankovnog sustava Republike Hrvatske što obuhvaća podatke Hrvatskog bankarstva, Hrvatske narodne banke i stanja bankarskog sektora.

Korištena metoda u ovom radu je metoda istraživanja za stolom.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Ovaj rad sadrži uvod, glavnu tematiku i zaključak donesen temeljem obrađene teme. Unutar uvoda izložen je predmet i cilj rada, izvori podataka te metode prikupljanja, i sadržaj i struktura rada. U drugom dijelu rada prvenstveno se navodi pojam banke i poslovnog bankarstva, koji podrazumijeva bankarske poslove te rizike poslovanja i sustave poslovnog

bankarstva. Nadalje, glavni dio obuhvaća i temeljne značajke bankarstva gdje je detaljnije pojašnjen razvoj poslovnog bankarstva, a ujedno i analiza vlasničke strukture banaka. Kao glavni dio rada analizirano je stanje bankarskog sektora Republike Hrvatske u protekla dva desetljeća unutar čega se objašnjava značaj banaka za financijski sektor, zatim kako su ekonomske krize utjecale na bankarstvo, a ujedno se analizira trenutno stanje bankarstva Republike Hrvatske, kao i izazovi koji su predviđeni za buduće razdoblje po pitanju napretka hrvatskog bankarstva. Za kraj se navodi zaključak temeljem obrađene teme. Nakon zaključka slijedi literatura te popis slika, tablica i grafikona.

2. POJAM BANKE I POSLOVNOG BANKARSTVA

2.1. Pojam i uloga banaka

Definicija pojma banke nikada nije previše odskakala od prvotne definicije, a ona se sukladno povećanju usluga koje banke pružaju samo proširivala. Banka je pojam koji je došao od latinske riječi „*banco*“. „*Banco*“ u prijevodu označava „klupu“ na kojoj su se razmjenjivale različite vrste i oblici novca, a u bankarskom kontekstu označava „šalter“. Banke predstavljaju financijske institucije čija ponuda obuhvaća sve vrste financijskih usluga, a ujedno se provodi oblik financijskih funkcija koji je širi od svih poduzeća unutar cijele ekonomije (Rose, 1991).

Banka čini financijsku organizaciju koja prima depozite te na njih plaća kamatu i zatim ih daje u zajmove s tim da istovremeno vrši razne usluge financijskog servisa. Drugim riječima, banke su se razvile kao kreditne organizacije čiji je cilj prikupiti novčana sredstva uz nižu kamatu, a zatim ta ista novčana sredstva pozajmiti na tržištu uz višu kamatu. Prema Dragičeviću (1991), banke su ustanove koje su u ulozi posrednika u novčanom prometu u svrhu stjecanja zarade, ili pak obavljaju neke društvene funkcije.

Financijske institucije kao takve imaju razne definicije. Prema Saundersu (2006), financijske institucije izvršavaju ključnu funkciju prema stranama čija su sredstva u nedostatku, dobavljačima sredstava, korisnicima sredstava i ključnu ulogu sredstava strana čija su sredstva u višku. Velik broj financijskih institucija predstavlja financijske posrednike, a novčana se sredstva pribavljaju na način da se kreiraju potraživanja od investitora prema sebi. Nakon toga ih se pretvara u vlastita potraživanja usmjerena svojim dužnicima. Agenti i brokeri koji se pojavljuju kao zastupnici imaju ulogu asistiranja na financijskim tržištima, a to ne uključuje ulogu posredništva (Leko, 2008).

Poslovanje financijskih institucija bazira se na nematerijalnoj imovini, kao i na financijskim instrumentima koji predstavljaju financijski imovinu, odnosno novac. Način na koji se prikupljaju financijska sredstva su ročni depoziti, depoziti na transakcijskim računima, kreditiranje, vrijednosnim papirima kao što su obveznice i dionice. Osim navedenog, tu su još i police osiguranja, mirovinske štednje te udjeli investicijskih fondova. Prikupljena se sredstva zatim plasiraju u obliku kredita, ulaganjem u realnu imovinu, kao i investicije ili pak kupnjom vrijednosnih papira. Nadalje, financijski posrednici imaju ulogu obavljanja usluga za financijske institucije, a one podrazumijevaju nadzor troškova, nadzor likvidnosti, kao i

nadzor nižeg rizika promjene cijena. Također, tu su još i transakcijski troškovi, ali i transformacije dospijeća, kao i denominacije. Nakon što su se razvile tehnologije i inovacije, odnosno promjene po pitanju financija, potaknuo se i razvoj svih djelatnosti čiji je cilj pružanje financijskih usluga koje su sklone promjena te prilagođavanju financijskog okruženja (Leko, 2004). Najvažnija financijska institucija je banka. Banka je institucija čiji je cilj prikupljati sredstva, plasirati sredstva te pružati financijske usluge (Gregurek, Vidaković, 2013). U teoriji se institucije dijele na bankovne i nebankovne, a u nebankovne se podrazumijevaju one čiji temeljni uvjet ne zadovoljava uvrštavanje u banke Glavni temelj za uvrštavanje u banke čini zaprimanje depozita te istovremeno plasiranje kredita. Prilikom navedenih aktivnosti mnoge nebankovne institucije imaju zadatak obavljati ih, ali obavljaju ih samo za određene dijelove tržišta, a to znatno utječe na uvrštavanje (Klačmer Čalopa, Cingula, 2009).

2.2. Struktura bankovnog sustava

Bankovni sustav Republike Hrvatske može se okarakterizirati kao bankocentrični sustav. Bankocentrični sustav podrazumijeva bankovno obavljanje većeg dijela financijskih poslova, kao i operacija te da je kapitalno tržište slabije razvijeno baš kao što je slučaj kod većine srednje razvijenih zemalja. Unutar bankovnog sustava Republike Hrvatske veću ulogu imaju velike banke i to one čiji su vlasnici inozemni, što ne mora uvijek biti slučaj. U Hrvatskoj je poslovao velik broj malih banaka koje su naposljetku spletom raznih utjecala nestale s tržišta. Kao glavni razlog navodi se despecijalizacija i globalizacija na svjetskoj razini koje predstavljaju neizbježne procese kako u svijetu tako i u Hrvatskoj. U Hrvatski bankarski sektor zabilježen je ulazak stranog kapitala na samom početku uhodavanja financijskog sustava tek osamostaljene Republike Hrvatske. Strani vlasnici uvidjeli su priliku te su način funkcioniranja sustava prilagodili modernom načinu pod utjecajem despecijalizacije i globalizacije, što nije odgovaralo malim hrvatskim bankama. Ujedno su se uveli rastući trendovi napretka tehnologije, kao i novog te inovativnog poslovanja. Struktura bankovnog sustava može se odrediti prema sljedećim karakteristikama:

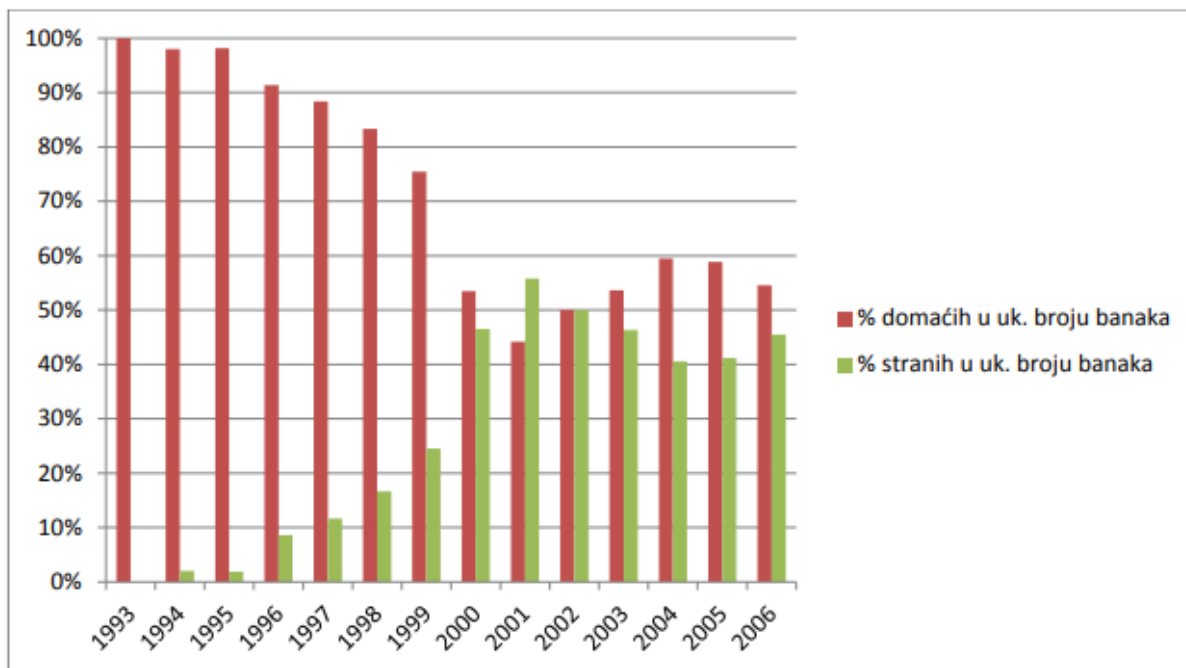
- veličini aktive i obujma poslovanja banke – malo, srednje, veliko
- vlasništvu – strano, domaće

Banke koje su u domaćem vlasništvu mogu se podijeliti na:

- državne
- privatne

Kada se dogodila tranzicija iz socijalizma u kapitalizam, u državnom je vlasništvu Hrvatska imala 26 banaka (Čečuk, 2009). U svrhu ojačavanja konkurencije i tržišta nastojalo se prilagoditi modernom i suvremenom kapitalizmu, a ujedno je uvedena liberalizacija izdavanja odobrenja za rad banaka. Tako je u 1994. godini zabilježeno 49 banaka koje su dobile odobrenje za rad, dok je u 1997. godini zabilježeno sveukupno 60 banaka. Nakon toga slijedila je bankovna kriza u razdoblju od 1998. – 1999. godine. U tom razdoblju 14 banaka je propalo, a broj banaka je krajem 2000. godine bio 43. Po pitanju konkurentnosti, nije se dogodilo značajno jačanje između banaka u Republici Hrvatskoj, bez obzira na povećanje broja banaka. Na takav ishod utjecalo je djelovanje novoosnovanih banaka na ograničenom geografskom području. Na nacionalnoj razini su djelovale samo dvije banke (Čečuk, 2009).

Strani su ulagači s oprezom dolazili na bankovno tržište Republike Hrvatske. Prije završetka rata na području Hrvatske koji se dogodio 1994. godine, samo se jedna banka u stranom vlasništvu odlučila za otvaranje banke, a nakon što se potpisao Daytonski sporazum, počeo je intenzivniji pritek stranog kapitala na bankovno tržište Republike Hrvatske. Nakon dvije godine, 1996., osnovane su još tri banke u stranom vlasništvu, godinu kasnije, 1997. zabilježeno je još tri banke. Što se tiče tržišnog udjela stranih banaka, bio je nizak. Zatim su 1999. godine strane banke odlučile kupiti dvije velike banke sanirane od strane države. Druga, treća i četvrta banka po ukupnoj aktivni prodane su 2000. godine, i to inozemni strateškim ulagačima. To znači da je 83,7% ukupne imovine banaka bilo u stranom vlasništvu. Dvije godine kasnije, 2002. postotak ukupne imovine banaka u stranom vlasništvu popeo se na 90,2%. Na grafikonu 1. je prikazan udio domaćih i stranih banaka u ukupnom broju banaka u razdoblju od 1996. – 2006. godine

Grafikon 1. Udio domaćih i stranih banaka u ukupnom broju banaka (1996. - 2006.)

Izvor: HNB

Prema podacima iz grafikona 1. zaključno je kako je udio stranih banaka u ukupnom broju banaka značajno porastao u 2000. godini te se trend stranih banaka u ukupnom broju banaka nastavlja i narednih godina.

2.2. Bankovni poslovi i rizici bankarstva

Bankovni poslovni ne uključuju samo plasiranje kredita i prikupljanje depozita, oni su puno kompleksniji, a mogu se razmatrati iz raznih kutova gledišta. Osim što se dijele prema bilančno – analitičkom obilježjima, poslovi banaka mogu se grupirati u četiri velike skupine poslova (Lovrinović, Ivanov, 2009.):

- indiferentni, neutrali, odnosno komisijski bankovni poslovi
- aktivni, odnosno kreditni bankovni poslovi
- pasivni, odnosno mobilizacijski bankovni poslovi
- vlastiti bankovni poslovi

Komisijski, odnosno neutralni bankovni poslovi podrazumijevaju pružanje usluga platnog prometa kao i mjenjačke poslove. Uzimajući u obzir dominantnu ulogu banaka, svi znatniji prihodi ostvaruju se putem naknada za provedene transakcije kao i putem naknada za

vođenje računa. S druge strane, plasiranje kredita i prikupljanje depozita temeljni je posao. Kreditni bankovni poslovi predstavljaju aktivne poslove. To su poslovi unutar kojih se banka pojavljuje u ulozi vjerovnika te na zajmove koji su odobreni obračunavaju kamate (Srb, Matic, 2003.). Mobilizacijski bankovni poslovi poput prikupljanja depozita predstavljaju pasivne poslove. Na taj se način privlače sredstva u kreditni sustav, a uzevši u obzir pribavljanje od strane drugih imatelja, to ujedno predstavlja dug banke i spada pod pasivu. Pasivni bankarski poslovi imaju iznimnu važnost obzirom da banka preko njih sakuplja sredstva za svoj rad. Njihova struktura se temelji na kratkoročnim poslovima čiji je cilj prikupiti sredstva preko kojih se odobravaju kratkoročni krediti. Kratkoročni pasivni bankarski poslovi važni su kod ročne transformacije bilance banke, kao i kod održavanja njene likvidnosti (Božina, 2008.). Također, oni služe i za izvršavanje drugih vlastitih te aktivnih poslova, a ujedno i za dugoročne poslove čiji je cilj prikupljanje sredstava u svrhu kreditiranja razvoja industrije i prometa, drugim riječima za financiranje investicija. (Srb, Matic, 2003). Vlastiti bankovni posao predstavlja trgovanje prikupljenih sredstava s vrijednosnicama na tržištu kapitala, što je u posljednje vrijeme sve češće obzirom na deregulaciju zakonske regulative. Banka vlastite poslove izvršava u svoje ime, kao i za svoj račun, a temeljni cilj je ostvarenje dobiti. Vlastiti bankarski poslovi su rezultat globalizacije, a ujedno i razvoja tržišta, kao i tržišnog gospodarstva. To su poslovi poput arbitraža, burzovnih špekulacija te osnivanja industrijskih poduzeća i sudjelovanja unutar dioničarskih društva.

Cilj bankovnih poslova je profitabilnost. Prema kriterijima profitabilnosti postoje kamatonosni, nekamatonosni te mješoviti poslovi (Gregurek, Vidaković, 2011.). Primjer mješovitog posla su kartice koje se izdaju korisnicima, a za koje korisnici plaćaju naknadu kao i kamatu za obročnu otplatu. Banke predstavljaju poduzeća čiji glavni cilj nije vlastiti interes i profit. No, važno je napomenuti kako su te banke u vlasništvu dioničara čiji je zadatak predstavljanje investitora. Glavni cilj investitora jest da ostvari što je mogući veći povrat. Sukladno tome, uprava teži minimiziranju rizika dok istovremeno želi ostvariti maksimiziranje profita. Postoji nekoliko primjera koji prikazuju poslovanje banaka koje ne zadovoljava očekivanja centralne banke, javnosti i vlasti. Jedan takav primjer je optimalna distribucija kredita. Ona ne može biti ista za banke čiji je cilj promicanje vlastitih interesa, a ujedno i za subjekte unutar ekonomije čije je očekivanje poslovanje banaka u svrhu interesa subjekta. Sa pozicije gledanja na vlastite interese, banke kreditiraju sve do ispunjenja vlastitih planova pritom imajući na umu bankarske rizike. Svi plasmani banaka koji prelaze optimalne planove uzrokuju smanjenje korisnosti banke, a ujedno se povećava njen rizik. Stoga, temeljni

ciljevi svake banke jest da se optimalno plasiraju sredstva uz razmišljanje o povratu i riziku, a ujedno da se minimaliziraju štete i maksimaliziraju benefiti banke (Vidaković, 2012.).

Obzirom da banke ulažu sredstva u kreditne i nekreditne plasmane pravnim te fizičkim osobama u svrhu naplate prema ugovorenim rokovima koji uključuje obračunatu kamatu i naknadu, ponekad dolazi do nemogućnosti ispunjavanja ugovornih obveza od strane klijenata prema bankama što naposljetku može dovesti do bankarske krize. Bankarska kriza podrazumijeva bankrot određene banke ili pak kolaps čitavog bankarskog sustava, no u ekonomskoj se literaturi bankarska kriza veže uz opisivanje sustavnih kriznih epizoda koje rezultiraju kolapsom većih broja banaka ili velikih banaka koje imaju značajni udjel u ukupnoj bankarskoj aktivi (Ahec-Šonje, 2002).

Kada se spominju bankarski rizici, važno je navesti one koji su najznačajniji u bankarskom poslovanju, a to su:

- kreditni rizik
- cjenovni rizik
- valutni rizik
- rizik likvidnosti

Ti su rizici u bankarskom poslovanju svakodnevno prisutni, a aktivacija bilo kojeg rizika može dovesti do značajnih šteta za neku banku. Svaki od navedenih rizika prisutan je u čitavoj ekonomiji, no zbog činjenice da je temeljni posao banaka upravljanje novcem, promatranje navedenih rizika najbolje je promatrati sa točke bankovnog poslovanja.

Jedan od značajnijih rizika je svakako kreditni rizik, a on se javlja u trenutku kada je klijentu određene banke odobren kredit no velika je vjerojatnost da isti neće moći vratiti. Način na koji banke odobravaju kredit jest da prvenstveno procjeni rizik, zatim dodaje operativnu maržu, a nakon toga banka određuje aktivnu kamatnu stopu. Postoje dvije vrste kamatnih stopa, a to su nominalna i efektivna kamatna stopa. Nominalna se odnosi na neto kamatu koju klijent mora platiti na posuđena novčana sredstva, dok se efektivna odnosi na konačnu cijenu kredita koja podrazumijeva naknade i sve druge troškove kredita.

Zatim, cjenovni rizik još je jedan značajan bankarski rizik. Način na koji banka zarađuje jest razlika aktivne i pasivne kamatne stope. U kreditnom gospodarstvu, kamata predstavlja oblik dohotka od vlasništva, a nastaje potraživanjem vlasnika neke od određenih vrsta financijske aktive, to npr. mogu biti zajmovi, krediti, depoziti i slično. Na kamatu se veže

kamatna stopa koja se izražava u postotku i predstavlja cijenu novca odnosno kapitala koju dužnik plaća banci za ustupljeni novac koji je pozajmljen u nekoj od navedenih vrsta financijske aktive. Kada se spominje pasivna kamatna stopa, misli se na kamatnu stopu koja je u izravnoj ovisnosti o količini raspoloženog novca na tržištu, a plaća ju banka i to na izvore sredstava. Banke svoja kreditna sredstva, kao i depozite, prikupljaju u domaćoj te stranim valutama i to od domaćih i stranih pravnih i fizičkih osoba. Ukoliko su sredstva pribavljena emisijom dionica, tada su sredstva nepovratna. Ukoliko su pribavljena u obliku kredita, depozita ili pak emisijom dužničkih vrijednosnica, tada su sredstva povratna, odnosno kreditna. Banke plaćaju ugovorenu kamatu na pribavljena, odnosno prikupljena sredstva te imaju dužnost da ih stave na raspolaganje vlasniku i to u skladu s ugovorom. Nadalje, banke ne plaćaju ugovorenu cijenu na sredstva koja su uplaćena kao vlasnički ulog, no zarada, odnosno dividenda, na tako uložena sredstva trebala bi biti veća u odnosu na kamatnu stopu na dugoročne depozite (Jurman, 2007). Postoji primarni i sekundarni izvor sredstava banaka. Primarni izvori prikupljaju se putem depozita fizičkih i pravnih subjekta, dok se sekundarni izvori prikupljaju putem posudbe novaca na međubankovnom tržištu. Sukladno tome, postoji i međubankovna kamatna stopa, a ona se određuje ovisno o ponudi i potražnji sredstava. Kod ugovaranja s klijentima, banke nude dvije vrste kamatnih stopa, a to su fiksna i promjenjiva. Ujedno, sredstva se najčešće osiguravaju kratkoročno, dok se plasiraju dugoročno. Do izloženosti banaka cjenovnom riziku dolazi zbog ročnog kao i cjenovnog nesklada aktive i pasive (Madura, 2002.). Obzirom na navedeno da se zaključiti kako je cjenovni rizik prouzročen promjenama kamatnih stopa unutar tržišta koji istovremeno implicira gubitke banaka koji su uzrokovani odstupanjem od planiranih novčanih tijekova i to u negativnom smislu. U pogledu na kamatne stope, fiksna kamatna stopa ne može se mijenjati već je za vrijeme trajanja ugovora uvijek ista. S druge strane varijabilna, odnosno promjenjiva kamatna stopa, kao što i sama riječ kaže, može se mijenjati za vrijeme trajanja ugovora. Promjenjiva kamatna stopa sadrži fiksni dio koji se odnosi na premiju kreditnog rizika klijenta te dio koji se odnosi na vrijednosti referentne kamatne stope unutar međubankovnog tržišta. Referentnu kamatnu stopu plaća bankarski sustav i to na izvore sredstava, a takva kamatna stopa u Hrvatskoj je uvedena kada je Hrvatska stupila u Europsku uniju. Promjenjiva kamatna stopa se u praksi utvrđuje u razmaku od jednog mjeseca, tri mjeseca, šest mjeseci te dvanaest mjeseci (Gregurek, Vidaković, 2011.).

Nadalje, postoji još i valutni, odnosno devizni rizik. On je prouzrokovan fluktuacijom tečaja valuta te otvorene devizne pozicije banke. Ova vrsta rizika objašnjava se sa dvije točke

gledišta, a to su ekonomski rizik i transakcijski rizik. Impliciraju se izravni gubici kod izloženosti banaka, a isto tako i neizravni gubici (Papaioannou, 2006.). Valutni tečaj ovisi o ponudi i potražnji neke valute stoga se prema tome i određuje, a osim toga veliku ulogu ima i monetarna politika te zemlje. Osnovni cilj monetarne politike jest da osigura uravnoteženu inflaciju, a samim time je primorena utjecati na kamatne stope što naposljetku utječe i na tečaj. Stoga, zaključuje se kako su inflacija i kamatne stope povezane s kretanjem tečaja valute. U zemljama čija je ekonomija otvorena, kao što je slučaj u Republici Hrvatskoj, pozicija deviza regulirana je, a bankama je određen maksimum otvorene devizne pozicije (Gregurek, Vidaković, 2011.).

Važno je spomenuti i rizik likvidnosti koji je prouzrokovan bankovnim transformacijama likvidnih depozita u male likvidne kredite. Da je banka likvidna kaže se u trenutku kada je sposobna financirati kreditni rast kao i kratkoročne obveze koje su stigle na naplatu. Do rizika likvidnosti dolazi zbog nepravilnog upravljanja ročnom strukturom određene banke. U prijašnje doba rizik likvidnosti javljao se u slučaju nemogućnosti isplate depozita svojih klijenata. Ujedno, depoziti su predstavljali izvor financiranja za banku koji nije bio siguran, što je dovelo do mogućeg rizika likvidnosti. No, analizirajući i istraživajući zaključeno je da transakcijski depoziti ipak predstavljaju siguran i stabilan izvor, a ujedno smanjuju rizik likvidnosti (Gatev, Strahan, Shuermann, 2006.). U današnje vrijeme rizik likvidnosti promatra se sa točke aktive što ujedno znači da je banka u mogućnosti davati kredite te istovremeno izvršavati sve svoje obveze.

Osim navedenih rizika postoji još nekoliko bankovnih rizika kao što su (Gregurek, Vidaković, 2011.):

- strateški rizik
- rizik upravljanja i operativni rizik
- reputacijski rizik
- rizik razrjeđenja
- rezidualni rizik
- rizik države
- koncentracijski rizik
- rizik pozicije

Dakle, mnogi ekonomski subjekti, a osobito bankarski, susreću se s nizom rizika na tržištu. Shodno navedenim rizicima, bankovni posao bori se s raznim izazovima osobito u

slučajevima stagnacije gospodarstva. Gospodarstvo cijelog svijeta trenutno se bori sa problemima koje je uzrokovao virus COVID-19. Negativne posljedice u gospodarskom sektoru tek će biti vidljive, a nepovoljan utjecaj neizbježan je i po pitanju bankarskog sektora. Očekuje se kako će epidemija najviše utjecati na stambene lokalne štedionice, kao i na manje banke no, pravo stanje moći će se ustanoviti tek nakon što se situacija u svijetu smiri.

2.3. Sustavi poslovnog bankarstva

Bankarski sustav neke države predstavlja derivat njenog gospodarskog sustava te u mnogočemu određuje ustroj, organizaciju i razvijenost financijskih instrumenata. Republika Hrvatska po pitanju bankarstva posjeduje niz specifičnosti proizašlih iz njenog državnog statusa. Hrvatska je bila sastavnica drugih država što je ograničavalo njenu samostalnost, a to je naposljetku utjecalo na njen razvoj bankarstva. Sve bankarske sustave većinom čine središnje banke, poslovne banke i štedne kao i druge financijske ustanove. Obzirom da se ovaj završni rad odnosi na stanje bankovnog sustava u Republici Hrvatskoj, u nastavku se navodi što čini bankarski sustav RH:

- središnja banka (Hrvatska narodna banka)
- poslovne banke (23)
- stambene štedionice (4)

21. prosinca 1990. godine, Hrvatska je narodna banka, Ustavom Republike Hrvatske postala središnjom bankom Republike Hrvatske, a njen naziv bio je Narodna banka Hrvatske. Središnja banka taj je naziv nosila do 15. prosinca 1997. godine kada se naziv promijenio u Hrvatska narodna banka koji nam je poznat i danas. Dana 5. travnja 2001. godine, Zakonom o središnjoj banci Republike Hrvatske određen je položaj, ovlaštenja, vlasnički status te ustroj središnje banke Republike Hrvatske. Tim zakonom utjecalo se na jačanje institucionalne, financijske te personalne neovisnosti Hrvatske narodne banke, a ujedno je određeno da se postigne i održi stabilnost cijena što predstavlja glavni cilj djelovanja. Da bi se dodatno učvrstila neovisnost središnje banke, u prosincu 2006. godine, došlo je do izmjene i dopune Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, a ujedno su i stvorene zakonske pretpostavke da na dan kada Republika Hrvatska pristupi Europskoj uniji, Hrvatska narodna banka postane sastavni dio Europskog sustava središnjih banaka (dalje:ESSB) i da krene sa obavljanjem svojih zadataka sukladno statutu ESSB-a te Europske središnje banke. Pravni okvir djelovanja

hrvatske središnje banke dodatno se uskladio s pravnim standardima Europske unije i to u srpnju 2008. godine (Lovrinović, Ivanov, 2009).

Temeljni cilj Hrvatske narodne banke održavanje je stabilnosti cijena što ujedno podrazumijeva i cjelokupni financijski sustav. Također, zadaci Hrvatske narodne banke su:

- vođenje monetarne i devizne politike
- upravljanje međunarodnim pričuvama RH
- izdavanje hrvatskog novca (valuta - KN)
- izdavanje odobrenja za rad ovlaštenim mjenjačnicama
- izdavanje odobrenja za rad kreditnih institucija, unija i institucija za platni promet i elektronički novac
- nadziranje njihovog poslovanja

Poslovne banke predstavljaju najznačajnije kreditne institucije, a to potvrđuje i podatak kako je krajem 2014. godine zabilježen visoki postotak imovine financijskog sektora, a iznosio je 71,5% (Lovrinović, Ivanov, 2009.). Također, poslovne banke su i najaktivnije financijske institucije unutar platnog sustava, kao i na financijskim tržištima:

- novčano tržište
- devizno tržište
- tržište kapitala

Tržište kapitala je jedan od najznačajnijih izvora kojim se financira gospodarstvo. Nadalje, djelovanje kreditne politike po pitanju poslovnih banaka može biti autonomno, dakle ne ovisi o zahtjevima centralnih bankara. Proteklih godina gospodarski se rast odvijao sukladno padu cijene kapitala, rastu povjerenja prema financijskim institucijama, rastu raspoloživih vanjskih izvora financiranja te sukladno povećanju vrijednosti kolaterala (HUB analiza, 2008.). Treba napomenuti kako su razvijenost i stabilnost financijskog sustava vrlo bitne za ekonomski razvoj i stabilnost svake države. U suvremenim globalizacijskim tijekovima, a ujedno i europskim tijekovima, položaj hrvatskog bankarskog sektora stvara važan utjecaj na razvoj gospodarstva Republike Hrvatske. Razlog tome je izmijenjena i poboljšana situacije koja je rezultat ulaska globalnih financijskih institucija u bankarstvo Republike Hrvatske. Banke su time postale profitabilne i značajno doprinose hrvatskom gospodarstvu obzirom da rade prema tržišnom principu.

U odnosu na poslovne banke, središnja banka ima mogućnost odobravanja kredita iz primarne emisije i to u iznosu koji nije uvjetovan izvorima sredstava koji su prethodno prikupljeni. To dovodi do činjenice kako je kreditni potencijal neograničen obzirom da središnja banka stvara novac te samim time ne može postati nelikvidna. Za razliku od središnje banke, poslovne banke prvenstveno moraju sakupiti izvore sredstava i to u obliku primljenih kredita, odnosno kapitala i depozita temeljem čega se formira višak likvidnosti, a nadalje se odobravaju krediti. Dakle, u slučaju poslovnih banaka, veličinu i strukturu aktive određuje veličina i struktura pasive, a kod središnje banke je taj slučaj obrnut. Osim navedenog, poslovne banke i središnja banka razlikuju se i po obavljanju poslova. Poslovne banke izvršavaju dugoročne i kratkoročne poslove, a središnja banka isključivo kratkoročne poslove (Lovrinović, Ivanov, 2009.).

Osim središnje banke i poslovnih banaka, tu su još i stambene štedionice. Stambene štedionice prikupljaju posebne namjenske štednje u svrhu kupnje kuće ili stana, izgradnju kuće ili stana, uređenju građevinske čestice i slično. Stambene štedionice mogu se osnovati u skladu s Zakonom o kreditnim institucijama te društvima za osiguranje (Narodne novine, 2013.). Sustav stambene štednje predstavlja instrument stambenih politika koji već dugi niz godina građanima pomaže prilikom kupnje stambenog objekta (Puljiz, 2008.). Stambena štednja poticana je od strane države koja nudi stambene kredite uz povoljne uvjete, i to nakon određenog vremenskog razdoblja štednje i njene kamate.

3. TEMELJNE ZNAČAJKE BANKARSTVA

3.1. Razvoj poslovnog bankarstva

Razvoj bankarstva proizašao je iz gospodarskih kretanja, a okarakterizirano je izrazito velikom rascjepkanošću, velikim brojem malih privatnih banaka te odsutstvom specijalizacije u bankarskim poslovima (Srb, Matić, 2003). Pod uvjetima globalizacije, bankarstvo je ostalo zahvaćeno raznim promjenama po političkim, tehnološkim, gospodarskim te demografskim pitanjima. Banke na područjima industrijski razvijenim te tranzicijskim zemljama nastoje razviti nove proizvode, kao i usluge koje se temelje na računalnim mrežama. Time su prostorne i vremenske granice bankarstva pomaknute, a rezultat toga je lakši transfer novčanih sredstava (Rončević, 2006.). Tradicionalno bankarstvo temeljilo se na decentralizaciji, kao i na širokoj mreži poslovnica gdje su se nudili proizvodi i usluge (Reidenbach, 1995.). U odnosu na tradicionalno bankarstvo, moderno bankarstvo temelji se na drugačijim karakteristikama. Moderno bankarstvo se bazira na svojevrsnoj centralizaciji koja je omogućena primjenom novih tehnologija (Jayawardhena, 2000.).

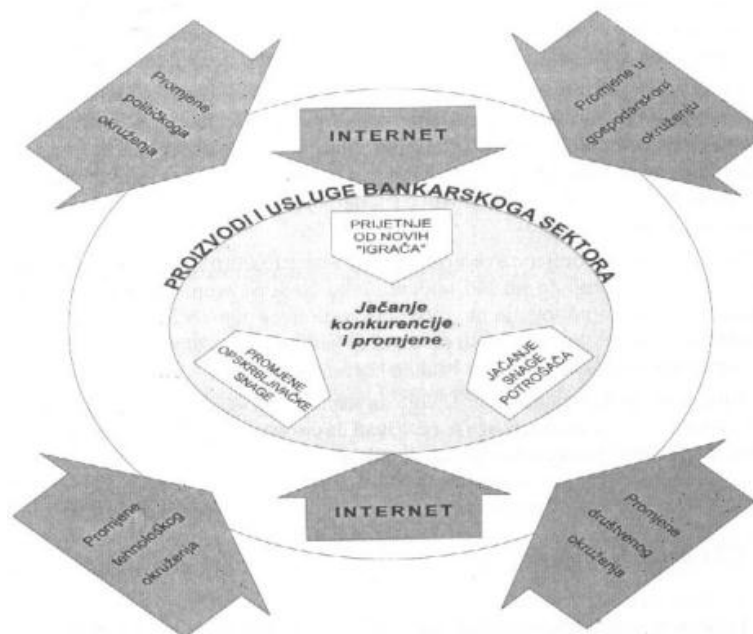
Obzirom na navedeno, u bankarstvu se u posljednjih petnaest godina dogodilo niz promjena. Posljedica toga su promjene koje su se dogodile unutar razvijenih zemalja i zemalja u tranziciji, a obuhvaćaju gospodarstvo, politiku, demografiju i tehnologiju. Osim toga, promjene u bankarstvu rezultat su promjena koje su se dogodile u cjelokupnom financijskom sektoru. Kada se uspoređuje bankarstvo novijeg doba, odnosno moderno bankarstvo s tradicionalnim bankarstvom, mogu se uočiti značajne razlike. To su razne nove filozofije poslovnog bankarstva temeljem kojih se stvaraju nove strategije kojima se orijentira više prema klijentu, dok su kod tradicionalnog bankarstva banke pažnju usmjerile na sebe. Obzirom da je životni standard u svijetu porastao, a samim time i konkurencija na globalnoj razini, navedene promjene po pitanju poslovnog bankarstva nisu se mogle izbjeći. Iako se može primijeti veliki iskorak, banke u razvijenim i tranzicijskim zemljama još uvijek nisu u potpunosti prešle na noviju filozofiju poslovnog bankarstva. Devedesetih godina 20. stoljeća, banke su u svoju ponudu unijele samoposlužno bankarstvo. Samoposlužno bankarstvo razvija se s godinama, a podrazumijeva korištenje novih tehnoloških rješenja u bankarskom sektoru. Samoposlužnim bankarstvom korisnicima se omogućuje samostalna novčana transakcija pomoću računalne mreže. Neke od najraširenijih usluga koje nudi samoposlužno bankarstvo su usluge bankomata, Internet bankarstvo, SMS usluge, Mpay i druge.

Sukladno navedenom, krajem 20. stoljeća, te početkom 21. stoljeća, bankarstvo je doživjelo razne promjene, a može se reći kako još uvijek prolazi kroz promjene. Bankarski se sektor, kao i svi ostali gospodarstveni sektori, oblikuje temeljem čimbenika, što unutarnji, što vanjskih. Skupine vanjskih čimbenika su (Sikavica, Novak, 1999):

- politički
- gospodarstveni
- društveni
- tehnološki

Svi navedeni čimbenici imaju velik utjecaj na gospodarski sektor, a treba navesti kako se njih ne može kontrolirati, ni po pitanju poduzeća, ni po pitanju sektora. Stoga, uspjeh (ili neuspjeh) prvenstveno ovisi o iskusnom i sposobnom menadžmentu čiji je zadatak procijeniti sve buduće i sadašnje događaje koji bi mogli utjecati na određeno poduzeće, a zatim ispravno reagirati (Rončević, 2006). Na slici 1. prikazano je na koji način utječu čimbenici okruženja na bankarski sektor.

Slika 1, Utjecaj čimbenika na bankarski sektor

Izvor: Rončević, A (2006.): Nove usluge bankarskog sektora: razvitak samoposlužnog bankarstva u Hrvatskoj, (753-777), str. 757

Razvoj tehnologije i inovacija u bankarskom sektoru zasniva se na ostvarenim postignućima po pitanju razvitka komunikacijskih i informatičkih tehnologija. Usvajanje novih tehnologija doprinijelo je globalizaciji novčanih tokova te razvijanju financijskih

organizacija. Također, korištenje tih novih tehnologija dovelo je do razvijanja novih proizvoda i usluga kao i do promjene unutar strukture i obujma potražnje na bankarskom tržištu. Time se vršio pritisak na banke kako bi povećale proizvodnost i efikasnost u svrhu veće profitabilnosti i samog opstanka. U razvijenim i tranzicijskim zemljama, zbog raznih političkih te ideoloških promjena u razdoblju nakon pada Berlinskog zida (1989.), puno se napredovalo po pitanju liberalizacije gospodarskog života. Razlog tomu je efikasnost i konkurentnost na nacionalnoj razini gospodarstva (privatizacija i deregulacija). Sve je to utjecalo na bankarski sektor (Nielsen, 2002).

Snažan utjecaj na gospodarski život imale su društvene i demografske promjene, a ukoliko taj utjecaj bude kontinuiran smanjit će se broj mladih zaposlenika dok će se povećati broj umirovljenika. To će rezultirati povećanjem broja ljudi koji će biti ovisni o socijalnoj pomoći što će ujedno negativno utjecati na državni proračun. Također, promjene po pitanju radnog vremena ljudi utječe na strukturu ponude u bankarskom sektoru (Rončević, 2006).

3.2. Analiza vlasničke strukture banaka

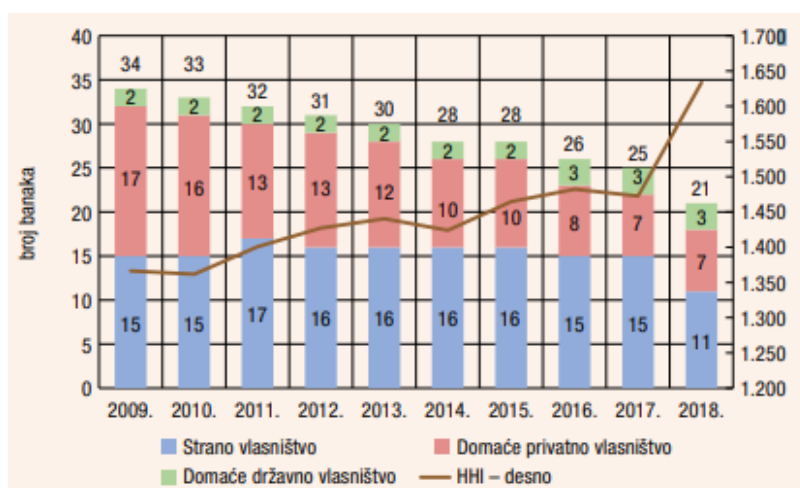
Vlasničke strukture imaju veliku ulogu kod korporativnog upravljanja, a definiraju se kao distribucija kapitala u odnosu na glasove te kapital, no i identitet vlasnika tog kapitala. Njihov zadatak je determinirati motiviranost menadžera, a ujedno i ekonomsku učinkovitost one kompanije kojom i upravljaju. Treba navesti i da je vlasništvo temelj pomoću kojeg se upravlja poduzećem te se stiče kontrola. Diferencijacija strukture kapitala unutar pojedinih zemalja proizašla je iz različitog stupnja pravne zaštite investitora i dioničara (Đorđević, 2005).

U odnosu na kraj 2017. godine kada je zabilježeno 25 banaka, u 2018. je zabilježeno 21 banka. Stečajni postupak u Tesla štednoj banci otvoren je u ožujku 2018. godine, dok se u Primorskoj banci pokrenuo postupak redovne likvidacije u lipnju iste godine. Također, iste godine u listopadu Veneto banka pripojena je Privrednoj banci Zagreb, dok je u prosincu OTP banci Hrvatska pripojena Splitska banka. Taj trend nastavio se i u travnju 2019. godine kada se Jadranska banka pripojila Hrvatskoj poštanskoj banci. Navedena su kretanja utjecala na razinu koncentracije unutar sustava. Pokazatelji koncentracije bankovnog sustava su porasli. Kod prvih pet banaka, udio imovine koji je duže vrijeme oscilirao na visini od otprilike 75%, narastao je na 81,4%, a istovremeno je Herfindahl-Hirschmanov indeks (skraćenica – HHI)

koji se duži niz godina sporije povećavao, narastao je na 1,634. Iako se povećala, njegova vrijednost još uvijek usmjeruje na umjerenost koncentracije tržišta. Na rast pokazatelja koncentracije snažno je utjecalo pripajanje Splitske banke OTP banci, dok se istovremeno dostatno osjetio i utjecaj rasta imovine svih ostalih OSV banaka. Dinamika po pitanju rasta imovine grupe drugih banaka bila je osjetno slabija (Bilten o bankama br. 32, 2019).

Banke u stranom vlasništvu imaju i dalje dominaciju u sustavu. Valja reći kako se broj osjetno smanjio, i to sa 15 na 11, no udio ukupne imovine banaka zabilježio je blagi porast koji je iznosio 90,2%. Pola iznosa od ukupne imovine banaka, čak 48,9%, pripadalo je bankama talijanskog vlasništva. Nadalje, s udjelom od 29,9% slijede banke austrijskog vlasništva, a po pitanju banaka domaćeg vlasništva, udio imovine blago se smanjio. Na slici 2. nalazi se prikaz broja banaka i HHI za imovinu banaka.

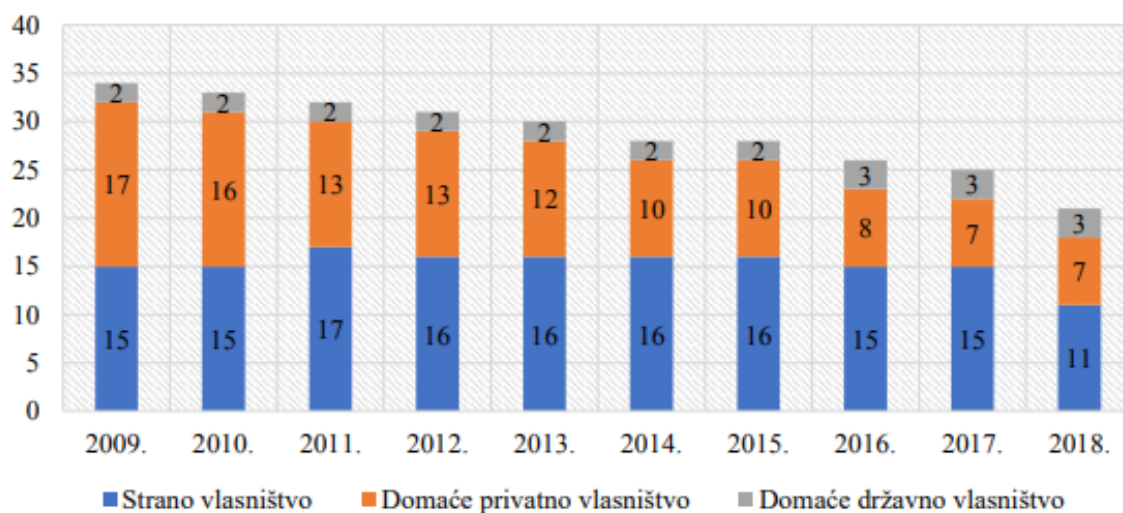
Slika 2, Broj banaka i HHI za imovinu banaka

Izvor: Bilten o bankama br. 32 (2019), dostupno na: <https://www.hnb.hr/documents/20182/2868711/hbilten-o-bankama-32.pdf/c1d882fe-aeb2-38e6-6484-5212bb9dca93>

Na prethodnoj slici prikazano je kako broj banaka u razdoblju od 2009. – 2018. postupno pada, a ono što je bitnije jest da je u odnosu na 2009. godinu kada je broj banaka bio 17, u 2017. i 2018. zabilježeno čak deset banaka manje i to u domaćem privatnom vlasništvu, a po pitanju stranog vlasništva broj je u odnosu na prethodne godine pao na 11 banaka.

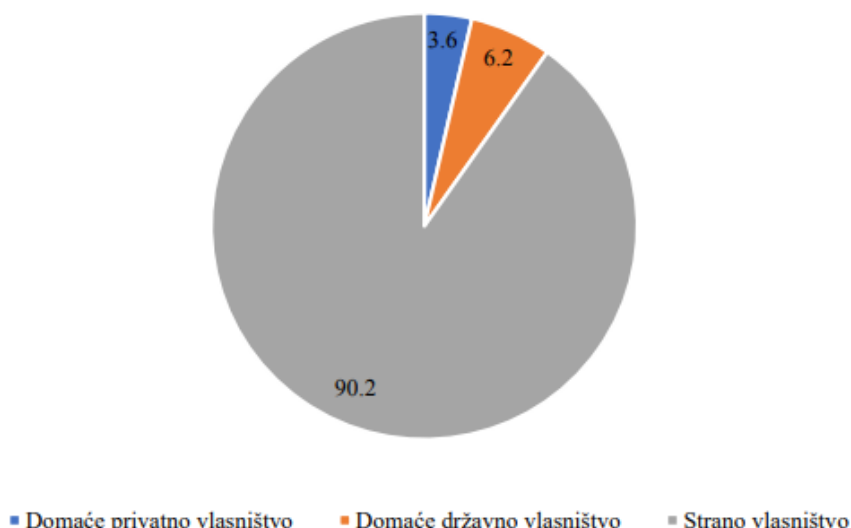
Na grafikonu 2. prikazana je vlasnička struktura te udio njihove imovine unutar imovine svih banaka u razdoblju od 2016. – 2018. godine.

Grafikon 2. Vlasnička struktura banaka i udio njihove imovine u imovini svih banaka (2009. - 2018.)

Izvor: Izrada autora prema podacima HNB-a, Bilten o bankama br. 32 (2019), dostupno na: <https://www.hnb.hr/documents/20182/2868711/hbilten-o-bankama-32.pdf/c1d882fe-aeb2-38e6-6484-5212bb9dca93>

Prema prikazu podataka iz grafikona 2. zaključno je kako je u Hrvatskoj broj banaka u domaćem državnom vlasništvu najmanji. U razdoblju od 2009. do 2016. godine su dvije banke, a u 2018. i 2019. su tri banke. Prema grafikonu je također zaključno kako je veći udio banaka u domaćem privatnom vlasništvu bio isključivo u 2009. i 2010. godini. Nakon toga je slijedio veći udio banaka u stranom vlasništvu. Na grafikonu 3. prikazan je udio imovine banaka prema oblicima vlasništva u imovini svih banaka.

Grafikon 3. Udio imovine banaka prema oblicima vlasništva u imovini svih banaka

Izvor: Izrada autora prema podacima HNB-a, Bilten o bankama br. 32 (2019), dostupno na: <https://www.hnb.hr/documents/20182/2868711/hbilten-o-bankama-32.pdf/c1d882fe-aeb2-38e6-6484-5212bb9dca93>

Prema prikazanim podacima na grafikonu 3. zaključno je kako najveći udio imaju banke u stranom vlasništvu, a on iznosi 90,2%. Tek se 6,2% pripada bankama u domaćem državnom vlasništvu od ukupne imovine. Što se tiče domaćih banaka u privatnom vlasništvu, udio iznosi 3,6%.

4. STANJE BANKARSKOG SEKTORAREPUBLIKE HRVATSKE OD 2000.-2020. GODINE

Banke predstavljaju najveće štedionice kako građana, tako poduzeća. One osiguravaju platni promet koji je vrlo bitan za gospodarski sustav. Banke svojim kreditnim i investicijskim aktivnostima pospješuju rast i razvoj. U istočnoj i srednjoj Europi stvorena je jedna od najgušćih mreža po pitanju hrvatskih banaka, odnosno poslovnica i bankomata. Kamatne stope koje banke nude svojim klijentima su niske, dok troškovi regulacije nisu bitnije smanjeni. U pogledu na zapošljavanje, preko 20 tisuća ljudi odnosno stručnjaka je zaposleno u bankarskom sektoru. Cjelokupni financijski sustav čini 70% bankarskog sustava, što je mjereno veličinom aktive. Na području Hrvatske posluje 23 banke te četiri stambene štedionice, a u njima je angažirano otprilike 60 milijardi kuna kapitala (HUB – O bankarstvu u RH, 2019.).

U trajanju od 2000. – 2008. godine, svijet je pogodila velika kriza te se stvorio niz negativnih utjecaja koji su doveli do recesije, a samim time je i hrvatsko gospodarstvo osjetilo jak udarac. Značajne posljedice odrazile su se na gospodarstvo i nakon što je globalna kriza završila, o čemu govore podaci u nastavku ovog rada. Oporavak gospodarstva slijedio je 2015. godine, a banke su počele sudjelovati u nizu kreditnih i poslovnih podrška usmjerenih prema rastu gospodarstva, ali i kućanstva. Tako je primjerice do 11. mjeseca 2018. godine zabilježeno 6,8% više stambenih kredita nego li je zabilježeno u istom razdoblju prethodne godine. Važno je i napomenuti kako hrvatske banke nakon 2008. godine kada je stupila ekonomska depresija, nisu koristile državnu pomoć, što je bio rijedak slučaj na europskim prostorima (HUB – O bankarstvu u RH, 2019.).

4.1. Značaj banaka za financijski sektor

Banke imaju vrlo bitnu ulogu obzirom da su one temeljni dio financijskog sustava koji uključuje instrumente, institucije i mehanizme. Postoji šest funkcija pomoću kojih financijski sustav izvršava svoju ulogu, a to su (Kandžija, Živko, 2004):

1. Kliring međusobnih plaćanja i platni promet u svrhu olakšanja trgovine i proizvodnje.
2. Kumuliranje i alociranje akumulirane imovine te tijekom sredstava u svrhu dostatnog financiranja svih projekta.

3. Transfer ekonomskih resursa unutar vremena, prostora i gospodarske djelatnosti.
4. Stvaranje informacija, njihovo akumuliranje te širenje sa svrhom donošenja odluke.
5. Pronalaženje metoda osiguravanja od neizvjesnosti te kontrola rizika
6. Pronalaženje načina pomoću kojeg je moguće upravljati nepostojećim, nedostatnim ili pak asimetričnim informacijama.

Na financijskom tržištu banke imaju ulogu posrednika. Zadatak banaka jest da osiguravaju instrumente plaćanja u različitim oblicima, pa tako primjerice imamo kreditne kartice, čekove, elektroničke sustave plaćanja, a isto tako banke izvršavaju transfere sredstvima koje prikupe, a zatim ta ista sredstva daju kao pozajmicu svojim klijentima,. Banke kao financijski posrednici, osim navedenog, procjenjuju izloženost riziku određenih sektora te isto tako kontroliraju rizik. Ujedno, banke detaljno prate kreditnu sposobnost tražitelja zajma, kao i kvalitetu samog kredita, a također osiguravaju i garancije. Osim utjecaja na financijski sektor, banke zbog međudjelovanja financijskog sektora s realnim, također utječe i na realni sektor, a načini na koji banke utječu na njega su (Kandžija, Živko, 2004):

1. Prilikom utvrđivanja tko ostvaruje pravo na kredite u gospodarstvu, pomaže analiza kreditne sposobnosti.
2. Dostupna sredstva pojedinim tražiteljima zajma ograničava kreditno rangiranje koje određuju banke.
3. U kreiranju likvidnosti, najznačajniju ulogu ima banka koja istovremeno upravlja vlastitom likvidnošću zbog mogućnosti većeg povlačenja depozita ili potrage za kreditima.
4. Olakšanje trgovine i investicijske aktivnosti dolazi od bankovne kreditne linije, obveza te garancije.
5. U dužničkom rekonstruiranju, kao i drugim vrstama korporacijskog rekonstruiranja, najveću, odnosno ključnu ulogu imaju banke.
6. Informacije vezane uz svoje korporativne klijente osiguravaju banke.

Kao najnapredniji dio gospodarstva svakako treba navesti bankarski sektor, a tome je doprinijela vlasnička transformacija državnog u privatno vlasništvo te domaće u strano vlasništvo, u razdoblju od 1994. – 1998. To je rezultiralo kvalitetnijim upravljanjem domaćih banaka. Za većinu banaka tako formiran bankarski sektor ima pozitivan utjecaj na razvoj ostatka gospodarstva obzirom da je likvidnost gospodarstva osigurana od strane banaka, na tržišta su se uvele nove usluge i proizvodi, doprinijelo se smanjenju sive ekonomije te su se

stvorile mogućnosti otvaranja novih radnih mjesta. Unatoč navedenom, smatra se kako su banke mogle više utjecati na razvoj gospodarstva, no uzimajući u obzir interese vlasnika, profitabilnost predstavlja temeljni cilj stoga je i došlo do poticanja potrošnje te uvoza koji je štetio proizvodnji.

4.2. Utjecaj ekonomskih kriza na bankarstvo

Utjecaj globalne financijske i ekonomske krize koja je započela 2007./2008. godine ozbiljno je narušio stabilnost koja je vladala od 2000. – 2008. godine. Hrvatsko gospodarstvo u dva je kvartala zabilježilo dvije negativne stope rasta te je upravo tada započela recesija. To znači da se dogodio niz negativnih utjecaja poput rasta proračunskog deficita, raskola unutar financijskog tržišta, rasta državne potrošnje, pada investicija te povećanja vanjskog duga. Prisutnost krize osjetila se i kod građanstva što ih je ponukalo na štednju u vrijeme kada se povećavala nezaposlenost. S pojavom krize, „isplivali“ su i problemi hrvatskog realnog sektora. Hrvatsko je gospodarstvo zbog pada inozemne potražnje bilo još više pogođeno, a stagnacija je uzrokovala usporavanje plaća te pad prinosa tržištu kapitala. Po pitanju stanja na tržištu novca, može se reći kako je bilo izuzetno teško i potpuno neodrživo. Kako navodi Kožljan (2014), javne su se financije nalazile u lošem stanju, a nastala situacija pokušala se poboljšati rebalansom proračuna.

U nastavku slijedi slika 3. koja prikazuje kretanje rasta BDP-a po stanovniku (u valuti - EUR) u razdoblju od 2008. – 2016. godine, nakon izbijanja globalne krize.

Slika 3, Kretanje rasta BDP-a po stanovniku (EUR)

Izvor: Makroekonomska kretanja i prognoze, br. 3, dostupno na: <https://www.hnb.hr/analize-i-publikacije/redovne-publikacije/makroekonomska-kretanja-i-prognoze> (14.07.2020.)

U nastavku slijedi tablica 1. koja prikazuje kretanje BDP-a po broju stanovnika u razdoblju od 2017. – 2019. godine.

Tablica 1. Kretanje rasta BDP-a po stanovniku od 2017. - 2019. (EUR)

	2017.	2018.	2019.
BDP po stanovniku (EUR)	11.907	12.632	13.270

Izvor: Izrada autora prema – Glavni makroekonomski indikatori, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori>

Iz slike 3. vidi se kako je kriza trajala sedam godina, a znakovi oporavka mogli su se osjetiti tek u 2015. godini kada je počeo rasti BDP. Osim toga, nastavak rasta BDP-a u 2016. godini i dalje nije dostigao visinu BDP-a iz 2008. godine. U narednim godinama BDP je po broju stanovnika kontinuirano rastao što se vidi u tablici 1. U tablici 2. prikazano je kretanje stope rasta BDP-a također u razdoblju od 2008. – 2019. godine.

Tablica 2. Kretanje stope rasta BDP-a

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Stopa BDP-a	2,1	-7,4	-1,4	-0,3	-2,2	-0,6	-0,1	2,4	3,5	3,1	2,7	2,9

Izvor: Izrada autora prema – Redovne publikacije, dostupno na: <https://www.hnb.hr/analize-i-publikacije/redovne-publikacije/spf>

Na prethodnoj tablici može se uočiti kako je najveći pad gospodarstva Hrvatske zabilježen u 2009. godini, kada je zabilježen postotak pada od 7,4%. To je prouzrokovalo smanjenje industrijske proizvodnje koja je pala na 1,6% u 2008. godini, a kroz 2009. godinu je zabilježen pad za 10%. Osim industrijske proizvodnje, pad se osjetio i po pitanju potrošnje i to 15%. To je za hrvatsko gospodarstvo bitno obzirom da je pad potrošnje povezan sa padom potražnje na svjetskom tržištu što uvelike utječe na potražnju hrvatskih proizvoda i na pad domaće proizvodnje.

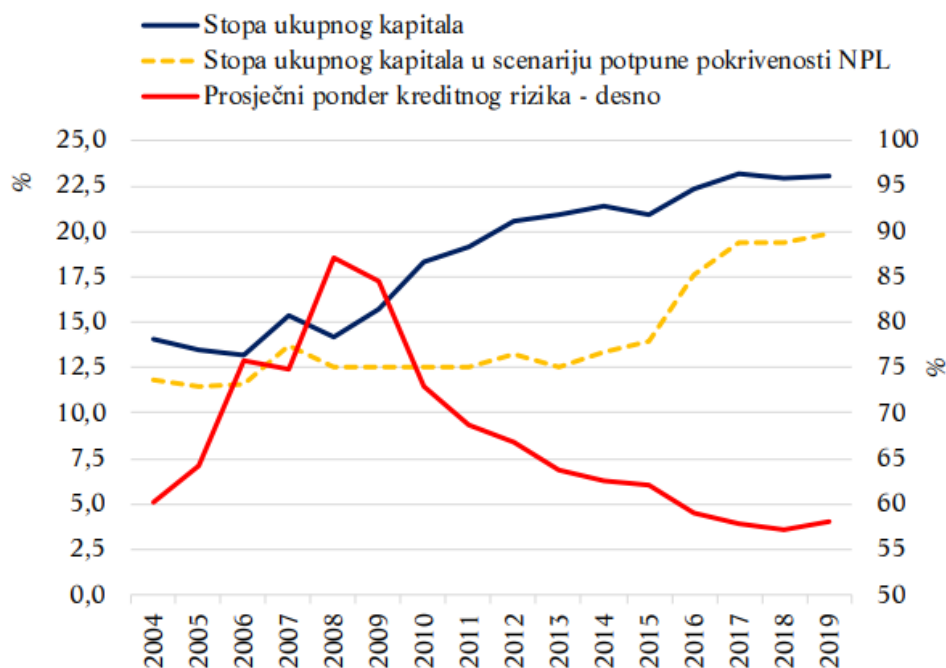
Investicije su dio gospodarstva koji je značajno pogođen krizom. Investicija imaju vrlo važnu ulogu jer predstavljaju bitan segment u razvoju. Gospodarski rast, odnosno brzina rasta gospodarstva ovisno je raznim segmentima među kojima su investicije, ali i upravljanje, bolje obrazovanje, kvalitetna organizacija rada te bolje korištenje kapaciteta. Viša stopa rasta nastaje kada je svaki segment poboljšán uz uvjet da je razina investicija ista. Uz investicije čija je uloga ulaganje u širenje, treba naglasiti kako su struktura te značaj investicija važni u

obliku komponenata agregatne potrošnje. Njihove promjene pomoću procesa multiplikatora imaju utjecaj na nacionalni dohodak, odnosno na njegovu promjenu. Rast nacionalnog dohodka odražava se visokim stopama investicije koje rezultiraju rastom ekonomskog standarda. U Hrvatskoj su investicije jače pogođene krizom nego li one u Europskoj uniji. U 2008. godini, udio investicija u BDP-u pao je s 28,1% na 19,3%, u odnosu na 2017. godinu, dok su po pitanju investicija kućanstva u 2013. godini pale s 6,8% na 5,8%. Kada je riječ o investicijama izraženih u milijunima eura, valja reći kako je 2008. godine iznos dosegao 4,06 milijardi eura, a već 2009. taj iznos se smanjio na 2,4 milijardi eura. Pad se nastavio i u 2010. godini kada su investicije iznosile tek 276,9 milijuna eura, a ponovni porast zabilježen je 2011. godine – 1,07 milijardi eura. Osim navedenog, nezaposlenost je također predstavljala veliki problem. Kriza je na nezaposlenost vrlo negativno utjecala što govori i činjenica kako je svako 25. radno mjesto izgubilo radnika. U 2008. godini, postotak zaposlenosti bio je 44,4%, dok je u 2009. taj postotak pao za 4,1%.

Uzimajući u obzir navedene podatke, analizom HUB-a (2010.) kriza je pokazala kako je Hrvatski bankovni sustav umjesto karaktera akceleratora krize kao što se prvotno mislilo, zapravo imao stabilizirajući karakter.

4.3. Trenutno stanje bankarskog sustava i procjena trendova u budućnosti

Trenutno stanje bankarskog sustava Republike Hrvatske relativno je stabilno, a kretanja unutar bankarskog sustava većinom su pozitivna. Tome svjedoče i podaci o kretanju stope ukupnog kapitala koja je prikazana na grafikonu 4.

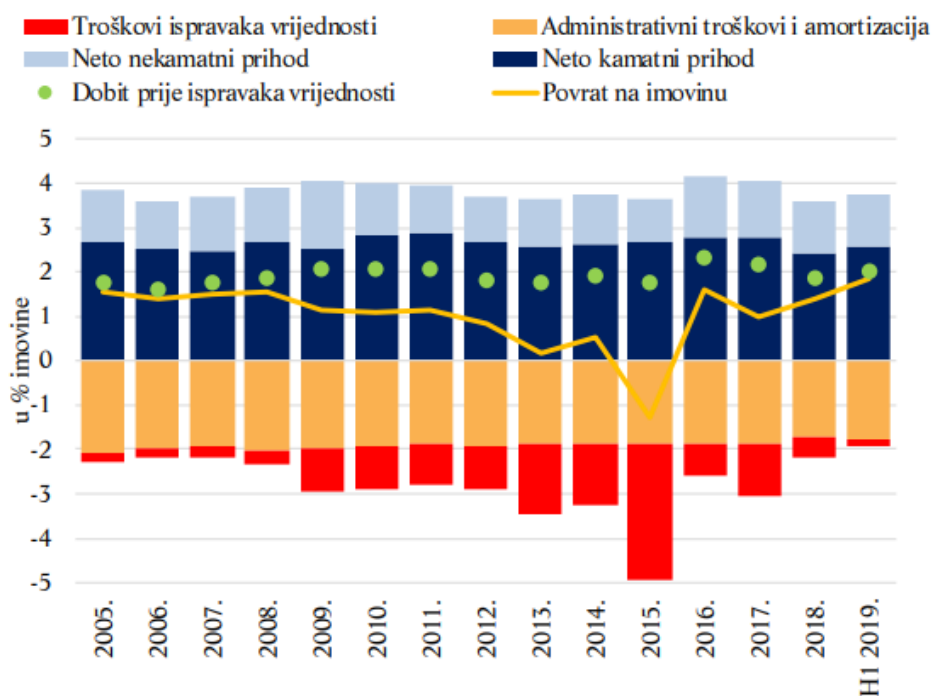

Grafikon 4. Kretanje ukupnog kapitala u razdoblju od 2004. - 2019.

Izvor: HNB

Prema podacima iz grafikona 4. vidljivo je kako je u 2019. stopa ukupnih kapitala u odnosu na 2004. godinu znatno porasla, što se također može reći i za stopu ukupnog kapitala u stanju potpune pokrivenosti. Prosječni ponder kreditnog rizika u 2019. godini nešto je niži u odnosu na 2004. godinu, iako je vidljivo kako je značajno porastao u 2008. godini.

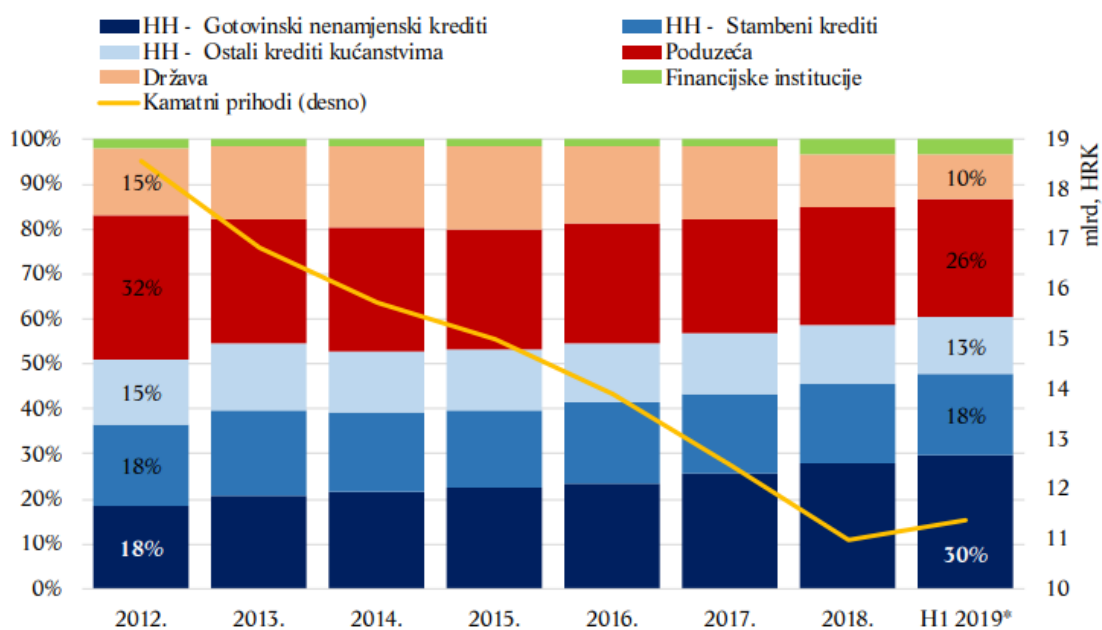
Nadalje, uz pad kreditnog rizika, stabilna neto kamatna marža doprinosi rastu profitabilnosti. Na grafikonu 5. slijedi prikaz pokazatelja porasta likvidnosti.

Grafikon 5. Pokazatelji porasta likvidnosti

Izvor: HNB

Unatoč pokazateljima rasta likvidnosti, mogućnost da se generiraju kamatni prihodi slabi. Problem se javlja iz razloga što se banke sve više oslanjaju na kamatne prihode od nenamjenskih kredita koji nisu osigurani. Na grafikonu 6. prikazan je tok kamatnog prihoda u razdoblju od 2012.- 2019. godine.

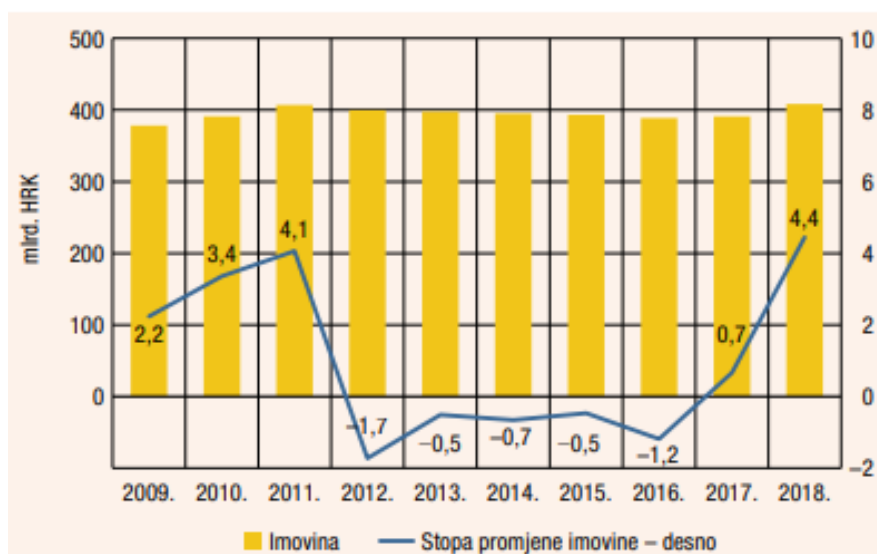

Grafikon 6. Tok kamatnog prihoda u razdoblju od 2012. - 2019.

Izvor: HNB

Kada se promatra imovina banaka, treba navesti kako je razdoblje od šest godina pada i stagnacije prekinuto u 2018. godini kada je imovina porasla 4,4% i dosegla značajno visoku vrijednost. Osim toga porasli su i domaći depoziti, posebno oni po pitanju stanovništva, dok je kreditna aktivnost značajno ojačala, posebno nenamjenski gotovinski krediti prema stanovništvu. Takva vrsta kredita raste već godinama a svojim djelovanjem istisnuli su ostale oblike kreditiranja. Obzirom na pooštavanje pravila stambenog potrošačkog kreditiranja, u 2018. godini nenamjenski gotovinski krediti vrlo su brzo rasli. Kako bi se ujednačili kriteriji kojima se utvrđuje kreditna sposobnost potrošača namijenjenih stambenim i nestambenim kreditima s produženim inicijalnim rokovima, Hrvatska narodna banka izdala je posebnu preporuku te je zatražila adekvatno uključivanje rizika po pitanju procjene adekvatnosti bankovnog kapitala. Na taj način bi se adekvatno adresirali potencijalni rizici, a ujedno bi se opreznije promovirali uvjeti novog nenamjenskog gotovinskog kreditiranja (HNB - Bilten o bankama br. 32, 2019). Na slici 4. prikazana je imovina banaka u razdoblju od 2009. – do 2018. godine.

Slika 4. Imovina banaka

Izvor: HNB - Bilten o bankama br. 32 (2019), dostupno na:

<https://www.hnb.hr/documents/20182/2868711/hbilten-o-bankama-32.pdf/c1d882fe-aeb2-38e6-6484-5212bb9dca93>

Unutar strukture imovine može se reći kako je porasla važnost visoko likvidnih stavki, posebno depozita i gotovine središnjih banaka, a isto tako i kod ulaganja u dug domaće središnje banke. Tijekom godine, višak likvidnosti bio je vrlo visok, dok je saldo žiroračuna Hrvatske narodne banke na kraju godine bio 45,2 milijarde kuna, što čini 11,1% imovine. U posljednjem tromjesečju tekuće godine značajno je porastao, a u stranim financijskim institucijama iznos depozita se smanjio. Razlog tome su tri devizne intervencije u mjesecu

prosincu, a tada je kreirano osam milijardi kuna kunske likvidnosti i to otkupima deviza od banaka. Rast pričuva likvidnosti uzrokovan je i većim ulaganjima u obveznice domaće središnje države, stoga se velika izloženost povećala po pitanju navedenog sektora (Bilten o bankama br. 32, 2019).

Po pitanju rizika, nadzor banaka ESB-a godišnje procjenjuje rizike u suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima, a analiza se zasniva na podacima šireg kruga davatelja s tim da se u obzir uzimaju i informacije koje su dobivene zajedničkim nadzorom timova te horizontalnom mikro-bonitetnim i makro-bonitetnim funkcijama Europske središnje banke, kao i informacijama koje su dobivene iz razgovora sa samim bankama i ostalim nadležnim tijelima. Na slici 5. prikazana je karta rizika predviđenih za 2020. godinu.

Slika 5. Karta rizika za 2020. godinu

Izvor: ESB i nacionalna nadležna tijela (2019), dostupno na:

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/ra/html/ssm.ra2020~a9164196cc.hr.html#toc3>

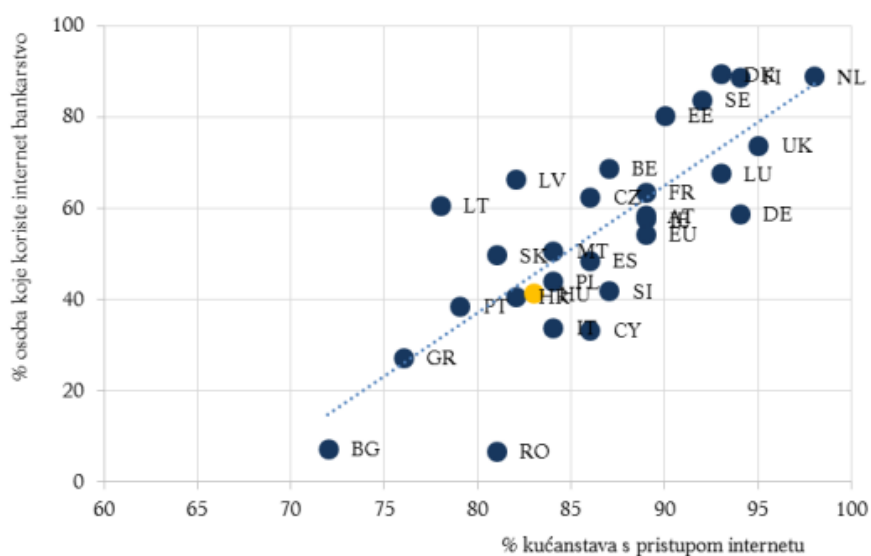
Očekivanja su da će na bankovni sustav u razdoblju od sljedeće tri godine najviše utjecati sljedeća tri pokretača rizika:

1. Gospodarski i politički izazovi, kao i izazovi vezani uz održivost duga u euro području
2. Održivost poslovnih modela
3. Kiber kriminalitet i manjkavosti po pitanju informacijske tehnologije

Osim navedenih rizika, prisutan je i rizik provedbe koji je povezan s bankovnim strategijama namijenjenih neprihodonosnim kreditima, ublažavanju standarda kreditiranja, povredama dužnostima, iznova određivanju cijena rizika unutar financijskih tržišta, pranju novca te financiranju terorizma. Zatim, tu je još i Brexit, reakcija banaka na propise, globalni izgledi te neizvjesnost u geopolitici i rizici koji su povezani s klimatskim promjenama. Rizici koji su povezani s gospodarskim uvjetima unutar europskog područja, u odnosu na prošlu godinu su se povećali. Po pitanju gospodarskog ciklusa, on ulazi u zrelu fazu te su se globalni izgledi pogoršali, a razlog tome je djelomično dugotrajna neizvjesnost koja je povezana sa opasnošću od protekcionizma koja je sve veća. Sve navedeno, uključujući i dugotrajno razdoblje niskih kamatnih stopa, zabrinjava po pitanju slabije bankovne profitabilnosti unutar euro područja i održivosti poslovnih modela. Također, povećava se rizik od gubitka radi povrede dužnosti, a razlog tome je sve veća kontrola pranja novca (Nadzor banaka ESB-a: Procjena rizika za 2020, 2019).

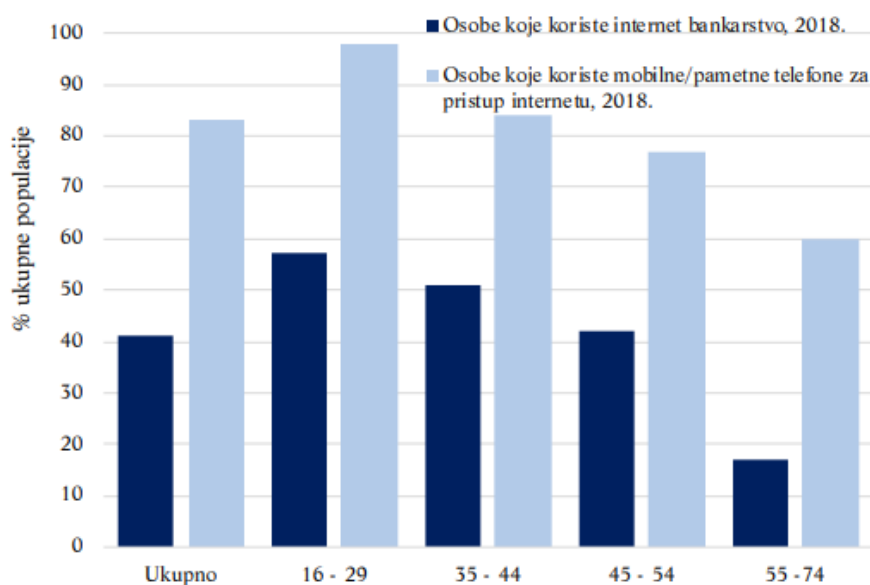
Jedna od važnih stavki su budući trendovi u bankarstvu. Određene banke krenule su sa prilagođavanjem svojih usluga prema klijentima. Tu je riječ o tehnološkom koraku unaprijed koji podrazumijeva ekstremnu personalizaciju koju je moguće ostvariti pomoću digitalnih tehnologija, baza podataka te naprednih alata u svrhu analitike. Da je digitalizacija bitna za daljnje poslovanje govori i činjenica kako je u hrvatskom bankarskom sustavu potrebno poboljšati troškovnu efikasnost obzirom da omjer troškova i prihoda pada, a troškovi poslovanja po jedinici imovine visoki su te se pokrivaju pomoću visoke neto kamatne marže. Kako bi se troškovi banke racionalizirali, Hrvatska narodna banka teži digitalizaciji, a valja uzeti u obzir i kako su pojedini troškovi visoki obzirom na mali udio klijenata koji se koriste internet bankarstvom, a to je pak posljedica niske stope digitalizacije društva (HNB - Digitalizacija je prilika za racionalizaciju troškova, 2019). U nastavku slijedi slika 6. koja prikazuje udio korisnika internet bankarstva uzimajući u obzir mogućnost pristupa internetu.

Slika 6. Udio korisnika internet bankarstva (2018.)

Izvor: Eurostat. Izračun HNB-a.

Prema podacima Eurostata koji su vidljivi na slici 6. zaključuje se kako je udio korisnika internet bankarstva niži u odnosu na očekivano. Postotak kućanstva koji ima pristup internetu veći je u odnosu na stvarno korištenje mogućnosti internet bankarstva. Na grafikonu 7. prikazan je postotak korištenja internet bankarstva, odnosno interneta putem pametnih telefona prema starosnoj dobi.

Grafikon 7. Korištenje tehnologije prema starosnoj dobi

Izvor: Eurostat. Izračun HNB-a.

Sukladno podacima iz grafikona 7. vidljivo je kako u 2018. godini visok postotak ukupne populacije koristi pametne telefone, no ne i internet bankarstvo. Zanimljiv je podatak

da se iznimno visok postotak starije populacije koristi pametnim telefonima. To dovodi do činjenice kako postoji prostor za napredak po pitanju digitalizacije bankarstva.

5. ZAKLJUČAK

Da bi financijski sustav bio stabilan i efikasan važna je prisutnost ekonomskog napretka. Razlog tome jest taj što su financijske institucije, banke osobito, važni alokatori sredstava i to ne samo na nacionalnoj, već i na globalnoj razini.

Bankovni sustav Republike Hrvatske unatoč jakoj financijskoj krizi, ostao je poprilično stabilan. No, važno je napomenuti kako je u razdoblju od izbijanja krize pa sve do danas zabilježeno smanjenje kreditnih institucija. Nakon kraja financijske krize, osmišljen je novi regulatorni okvir čiji je cilj bio osnažiti bankarske sustave. Ujedno, sukladno razvoju računalne informacijske tehnologije razvila se i mogućnost lakšeg i kontinuiranog praćenja te nadzora poslovanja banaka.

Suvremeno bankarstvo danas ne može funkcionirati bez bankarskog sustava. U današnje vrijeme se asortiman bankarskih proizvoda i usluga proširio te je poslovanje raznih poduzeća, organizacija, kao i institucija, nemoguće bez suradnje s bankom.

U bankarskom sektoru, važno je imati stabilan financijski sustav pomoću kojeg se zemlja razvija i raste gospodarstvo. U Republici Hrvatskoj postoji niz problema koji su posljedica lošijeg mehanizma kontrole te poslovne politike u financijskom sustavu. Zbog tih problema, razvoj hrvatskog gospodarstva je usporen. Jedan od glavnih problema je manjak sredstava kojima bi se moglo dalje ulagati te pokretati nove investicije. To za sobom vuče nekonkurentnost u odnosu na druge, a isto tako se javlja i problem nezaposlenosti u državi.

Dakle, kriza koja je započela 2008. godine imala je velik utjecaj na banke te je fokus usmjeren na uspostavu djelotvornog regulacijskog sustava čiji je zadatak pomoći bankarskom sustavu, no to ne smije negativno djelovati na poslovanje banaka. Cilj reguliranja je da se bankarski sustav uspije što prije prilagoditi prilikama, odnosno neprilikama koje su u određenom trenutku zadesile gospodarstvo. Samim time, bankarski se sustav može puno brže prilagoditi i promjenama unutar tržišta, a ujedno i napretku tehnologije koja se u posljednje vrijeme vrlo brzo razvija.

LITERATURA

1. Ahec-Šonje, A (2002.): Analiza osjetljivosti bankarskog sustava; Ekonomski pregled 53(9-10), 807-848
2. Božina, L. (2008.): Novac i bankarstvo, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“, Pula
3. Dragičević A. (1991.): Ekonomski leksikon, Informator, Zagreb
4. Čečuk, A. (2009) Implikacije procesa konglomerizacije u hrvatskom bankarskom sustavu u uvjetima financijske globalizacije, Doktorska disertacija, Ekonomski fakultet Split
5. Đorđević, M. (2005), Korporativno upravljanje: vlasništvo, kontrola i prava akcionara, Privredna izgradnja, Vol. 48, No. 3-4, pp. 211-229
6. ESB i nacionalna nadležna tijela (2019), dostupno na: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/ra/html/ssm.ra2020~a9164196cc.hr.html#toc3> (pristupljeno 16.07.2020.)
7. HNB – Bilten o bankama br. 260 (2020), dostupno na: <https://www.hnb.hr/documents/20182/3326189/hbilt260.pdf/0188fcc5-dda5-0a33-fbc2-29cb74247572> (pristupljeno 16.07.2020.)
8. HNB – Bilten o bankama br. 32 (2019), dostupno na: <https://www.hnb.hr/documents/20182/2868711/hbilten-o-bankama-32.pdf/c1d882fe-aeb2-38e6-6484-5212bb9dca93> (pristupljeno 15.07.2020.)
9. HNB – Digitalizacija je prilika za racionalizaciju troškova (2019), dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/digitalizacija-je-prilika-za-racionalizaciju-troskova> (15.07.2020.)
10. HNB – Planovi za 2020. (2019), dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/planovi-za-202-1> (pristupljeno 16.07.2020.)
11. HUB analize (2008) Krediti i gospodarski rast: Od teorije do stvarnosti, Broj 9., str. 12.
12. Jayawardhena, C., Foley, P.(2000). “Changes in the banking sektor – the case of Internet banking in the UK”, Internet Reserch: Electronic Networking Application and Policy, (10), 1: 19-31.
13. Jurman, A. (2007), Pribavljanje izvora sredstava u hrvatskim bankama: Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 28, br. 2, 1377-1397
14. Klačmer Čalopa, M. i M.Cingula (2009), Financijske institucije i tržište kapitala, Varaždin, TIVA Tiskara Varaždin, Fakultet organizacije i informatike
15. Kožljan, V. (2014). Financijske krize u XX. stoljeću s osvrtom na Hrvatsku. Doba fakultet, za primjenjene poslovne i društvene studije Maribor

16. Leko, V. (2004), Financijske institucije i tržišta, Zagreb
17. Leko V. (2008), Financijske institucije i tržišta, Zagreb, Gvido prister
18. Lovrinović, I.(2009). Ivanov, M.: Monetarna politika, RriF plus, Zagreb
19. Madura, J. (2002), Financial Markets and Institutions
20. Majstorović, M. (2014), Suvremena ekonomska kriza i Hrvatska. Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet
21. Nadzor banaka ESB-a: Procjena rizika za 2020 (2019), dostupno na:
<https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/ra/html/ssm.ra2020~a9164196cc.hr.html#toc2> (pristupljeno 16.07.2020.)
22. Narodne novine (2013), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financijskim konglomeratima, Zagreb: Narodne novine d.d, 1088 (54), Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_05_54_1088.html (pristupljeno 09.09.2020.)
23. Nielsen, J. F. (2002.). "Internet technology and customer linking in Nordic banking", International Journal of Service Industry Management, (13), 5: 475-496
24. O bankrastvu u RH, dostupno na: <https://www.hub.hr/hr/o-bankarstvu-u-rh> (pristupljeno 10.07.2020.)
25. Papaioannou, M. (2006), South-Eastern Europe Journal of Economics, vol. 4, issue 2, 129-146
26. Puljiz V., et.al. (2008), Socijalna politika Hrvatske, Zagreb, Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu
27. Reidenbach, R. E., Wiloson, T. C., McClung, G. W., Goeke, R. W. (1995), The Value Driven Bank. New York: Irwin, Profesional Publishing, a Times Mirror Higher Education Group, Inc. company.
28. Rončević, A (2006), Nove usluge bankarskog sektora: razvitak samoposlužnog bankarstva u Hrvatskoj, Ekonomski pregled 57 (11), 753-777
29. Rose, P.S.(1991), Commercial bank Menagement, Richard D. Irwin, INC
30. Srb, V., Matić, B. (2003), Bankarsko poslovanje, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek
31. Standardni prezentacijski format, dostupno na: <https://www.hnb.hr/analize-i-publikacije/redovne-publikacije/spf> (pristupljeno 15.07.2020.)

POPIS SLIKA

Slika 1, Utjecaj čimbenika na bankarski sektor	20
Slika 2, Broj banaka i HHI za imovinu banaka.....	22
Slika 3, Kretanje rasta BDP-a po stanovniku (EUR)	27
Slika 4. Imovina banaka	32
Slika 5. Karta rizika za 2020. godinu	33
Slika 6. Udio korisnika internet bankarstva (2018.).....	35

POPIS TABLICA

Tablica 1. Kretanje rasta BDP-a po stanovniku od 2017. - 2019. (EUR)	28
Tablica 2. Kretanje stope rasta BDP-a	28

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Udio domaćih i stranih banaka u ukupnom broju banaka (1996. - 2006.).....	11
Grafikon 2. Vlasnička struktura banaka i udio njihove imovine u imovini svih banaka (2009. - 2018.).....	23
Grafikon 3. Udio imovine banaka prema oblicima vlasništva u imovini svih banaka.....	23
Grafikon 4. Kretanje ukupnog kapitala u razdoblju od 2004. - 2019.....	30
Grafikon 5. Pokazatelji porasta likvidnosti	31
Grafikon 6. Tok kamatnog prihoda u razdoblju od 2012. - 2019.....	31
Grafikon 7. Korištenje tehnologije prema starosnoj dobi	35